

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р **Маринела Великова Михова**

за дисертационен труд на тема:

„Приложимост на американски модели за организация и управление на частни училища в България” за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР” на **Цвета Красиминова Каменополска**

Професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието

Научна специалност: Управление на образованието (Образователен мениджмънт)

Това становище е написано на основата на заповед РД-38-684 от 03.12.2019 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски”.

I. Данни за дисертанта

Цвета Каменополска е последователно бакалавър (2000 г.) и магистър (2003 г.) от Университета за Национално и Световно Стопанство. През 2012 г. придобива професионална квалификация „Учител”. През 2018 г. е зачислена за докторант на самостоятелна подготовка към Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски”.

Част от нейното професионалното усъвършенстван са двете последователни специализации в The Pacific Institute, Seattle, САЩ, съответно през 2011 г. и 2012 г.

От 1999 г. докторантката прави професионална кариера в системата на частното образование. Започва като учител в Американско-английска Академия (1999 г.), където в периода 2003 – 2016 г. е заместник директор, а от 2016 г. до 2018 г. изпълнителен директор. В момента е директор на ЧСУ „Свети Георги”.

Биографичните данни по неоспорим начин доказват позитивното развитие на Цвета Каменополска в професионален и научен план.

II. Данни за докторантурата

По-важните документирани процедури по хода на докторантурата са:

-Зачисляване на Цвета Каменополска за докторант на самостоятелна подготовка със заповед № РД 20-509/08.03.2018 г.

-Дисертационният труд е обсъден и насрочен за защита от катедра „Теория на възпитанието” при Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски” на заседанието ѝ на 12.11.2019 г.

-Предсрочно отчисляване с право на защита със заповед № РД 20-1237/02. 02. 2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”.

- Съгласно заповед РД-38-684 от 03.12.2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”, е определен съставът на научното жури, във връзка с открита процедура за защита на дисертационния труд.

Заявявам, че предвид така изложените факти за хода на докторантурата, не намирам допуснати нарушения в процедурата.

III. Данни за дисертацията и автореферата

Актуалност на дисертационната тема

Темата на представената научна разработка е дисертабилна и актуална. Изборът ѝ е в резултат от педагогическия и управленския опит на докторантката, която 20 години е в системата на частното образование и по конкретно в училище, което работи по модел на американските училища. Като отчита необходимостта от създаване на по-практически ориентирана образователна система, която да отговаря на съвременното развитие на обществото и потребностите на учениците, и познавайки както националната образователна политика, така и опита на американската образователна система, докторантката е убедена, че доказалият своята ефективност американски училищен модел може да послужи като пример за положителни управленски практики.

Композиционно единство на дисертацията

Представеният дисертационен труд е структуриран съобразно научните стандарти, които се изискват за такъв вид разработка, защото притежава както теоретична, така и практикоприложна стойност. Дисертационният труд е с обем от 331 страници, структурирани в Увод, три

глави, Изводи, Заключение, Източници на информация, Приложения (8 броя). Използваните източници на информация включват 97 заглавия, от които 19 на кирилица и 78 на латиница. Стилът на изложението е академичен, в съответствие с научната терминология.

Актуалността и концептуална рамка на изследването са дефинирани в **увода** като са конструирани точно и ясно, без излишна амбиция. Докторант Цвета Каменополска има яснота по отношение на това какво иска да изследва, какви са й мотивите, за да започне това изследване, каква хипотеза иска да докаже. Като логичен резултат от направения избор на изследователски проблем, тя дефинира точно обекта и предмета на дисертационното изследване. За постигането на целта и конкретизирането на изследователските търсения са формулирани 6 задачи, които фокусират понататъшната й дейност. В хода на изследването тя и за миг не се отклонява от тях и това придава на дисертационния труд задълбоченост и фокусирано вникване в същността на проблема.

Структурата на изследването е логична и е обусловена от формулираната цел. Изследователската рамка има три фокуса – представяне на американското училищно образование; анализ на модела на американското училищно образование, приложен в частните училища в България и оценяване приложимостта на «американския опит» от страна на заинтересованите лица и потребителите.

Теоретичният анализ на дисертационното изследване започва с **глава първа** „Организация и управление на училищното образование в САЩ“. В пет параграфа, в които много умело са съчетани исторически данни и факти и съвременна информация, е разработен профилът на образователната система на САЩ. Анализирани са идеологическите и законодателни основи на американското образование, описани са иновативни американски идеи и модели за училището на XXI век, представена е общата характеристика на американското училищно образование и неговото управление и е коментирана спецификата на частния сектор в системата на американското образование. Докторантката много компетентно работи с действащата

нормативна база и конкретизира съжденията си по отношение на една трудна за анализ национална образователна система, която поради спецификата на страната не се характеризира с единство, а с висока степен на разнообразие и децентрализация.

Втора глава изследва организацията и управлението на американските средни училища в България. Търсените връзки и зависимости са между училищното образование в България, частния сектор в образованието и конкретното приложение на американския модел на училищно образование в България. Във фокуса на конкретния изследователски интерес са три частни училища - Англо-американското училище (ААУ), Американския колеж (АК) и Американско-английската академия (ААА) – и трите на територията на гр.София. Те са изследвани по отношение на следните аспекти - история на възникване и управление на американските училища в България, управление на човешките ресурси, управление на учебно-възпитателния процес, равнища на управление на процеса на обучение, особености на управление на процеса на възпитание, което дава възможност за формиране на ясна представа за спецификата им, съпоставена със системата на училищно образование в България.

В трета глава има няколко акцента. Първият е описание на организацията на проведеното от докторантката емпирично изследване и анализиране на получените емпирични данни. Изследването е насочено към проучване и анализ на нагласите и възможностите за прилагане на американски модели за организация и управление на училища в частния сектор на българското образование с цел обогатяване на управленската практика. Броят на респондентите (214) и тяхното представителство - директори, учители, ученици и родители на три американски училища в България и на български частни училища - удовлетворява изискванията на анализа и изискванията за обективност при формулирането на съждения и обобщения. В този контекст е обясним стремежът на докторантката да изравни по демографски показатели респондентите.

Разработените анкетни карти са адекватни на формулираната хипотеза

и възможността за нейното доказване. Чрез тях са събрани достатъчно емпирични данни, анализът, на които е извършен по общи за всички групи респонденти критерии, което дава възможност за сравнимост на резултатите.

За постигане на по-голяма убедителност на изводите и обобщенията докторантката използва метода SWOT-анализ, като на основата на мнението на работещите в частния сектор учители и ръководители, отразени в попълнените от тях анкети и в свободните разговори след емпиричното изследване съпоставя управлението на трите разглеждани американски училища и българския частен сектор.

Вторият акцент в тази глава е разработеният от докторантката теоретичен модел за управление на училище с използване на положителен опит от американските училища/модели в България. Моделът е логическо следствие от предхождащите го резултати от анкетите и SWOT-анализа. Той е развит в четири аспекта на управлението - управление на училището като организация, управление на персонала на училището, управление на учебно-възпитателния процес и управление на комуникацията и ангажираността на родителите. Те обхващат голяма част от сферите, в които се вземат управленските решения и които създават облика на училището с всички възможности, които то може да предостави за качествено образование. С цел проучване на нагласи за прилагане на теоретичния модел за управление на училище (с прилагане на добър американски опит) и/или нагласи за прилагане на елементи от модела в български училища моделът е подложен на дискусия от две целенасочено формирани фокус групи от по 10 човека. Едната е с представители на учителите от разглежданите американски училища в България и български частни училища, а другата е с родители на ученици от същите училища.

Третият акцент в тази глава са формулираните предложения за промени в организацията и управлението на училищното образование в България. Те са логичен резултат от цялостното теоретико-емпирично изследване.

В **заклучението и изводите** са обобщени резултатите от извършената изследователска дейност. Постигнати са целта на дисертационния труд, целите и резултатите на емпиричното изследване, потвърждава се хипотезата, че положителният опит в организацията и управлението на „американски“ училища в България, наред с традициите, би обогатил практиката на организация и управление на училищното образование в България, и по-конкретно в неговия частен сектор.

III. Научни приноси:

Постигнатите резултати и основните приноси от проведеното теоретико-емпирично изследване могат да се систематизират по следния начин:

1. Разработен е профилът на училищното образование в САЩ, базиран на теоретичен анализ на неговите идеологически и законодателни основи.
2. Детайлно е изследвана и критично анализирана управленската практика в три американски училища в България и в частния сектор в българското образование.
3. Разработена е система от критерии за анализ на нагласите за взаимстване и прилагане на елементи от американския образователен модел в българското училищно образование. Тези критерии могат да се адаптират и прилагат при изследване нагласите и по отношение на други образователни модели.
4. Разработен е авторски теоретичен модел за управление на частно училище в България с прилагане на позитивен, адекватен на българските условия американски опит.
5. Направени са конкретни предложения за усъвършенстване на управленската практика в българските училища.

IV. Публикации и участия в научни форуми:

Авторът на дисертационния труд има 3 публикации, съдържанието на които изцяло съответства на темата дисертационното изследване.

Представеният автореферат, в обем от 52 страници, напълно съответства на структурата и съдържанието на дисертацията.

V. Препоръки

1. Използваните методи на изследване би трябвало да се представят самостоятелно, като част от дизайна на изследването.
2. Да се опишат етапите на емпиричното изследване, за да се проследи логичността в прилагането на методите и използването на получените и анализирани резултати.
3. Забелязват се някои неточности в текста, които е добре да се отстраняват.

VI. Заключение:

Предоставеният дисертационен труд на тема **„Приложимост на американски модели за организация и управление на частни училища в България”**, разработен от докторант **Цвета Красиминова Каменополска** е добре структуриран, изложението е последователно и логически непротиворечиво и демонстрира подчертания интерес и ангажираност към изследваната проблематика. Направените изводи са съдържателни, насочени към оптимизиране на организацията и управлението на българските училища

Оценката ми за дисертационния труд, автореферата, научните публикации и научните приноси е изцяло положителна.

Постигнатите резултати ми дават основание убедено да заявя положителния си вот за присъждане на образователната и научна степен **„ДОКТОР”** на **Цвета Красиминова Каменополска** в Професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието; Научна специалност: Управление на образованието (Образователен мениджмънт).

23.02.2020 г.

Изготвил становището:

(проф. д-р Маринела Михова)